Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole zgodnie z nowym rozporządzeniem

Praca z uczniem z orzeczeniem o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim

1BA18

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

W publikacji między innymi:

- **Nowe zasady organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.**
- **Reguły współpracy w zespole pracującym z uczniem wymagającym wsparcia.**
- **Formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej po zmianach.**
- **Zadania specjalistów pracujących z uczniami.**
- **Dokumenty obowiązujące od września 2013 roku.**
- **Kryteria niepełnosprawności umysłowej w stopniu lekkim.**
- **Organizacja nauki dla ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim.**
- **Sposoby dostosowania wymagań do możliwości ucznia z obniżoną normą intelektualną.**
- **Rozpoznawanie zagrożeń w edukacji włączającej i sposoby ich unikania.**
- **Wskazówki, jak współpracować z rodzicami uczniów z upośledzeniem umysłowym.**

Upraszcza procedury, zmniejsza katalog obowiązkowych dokumentów, likwiduje obowiązek tworzenia szkolnych zespołów dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (SPE). Już teraz obowiązuje nowe rozporządzenie o pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Sprawdzamy, jak należy organizować pracę nauczycieli i specjalistów w zakresie pomocy udzielanej uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Spis treści

Mniej dokumentów, więcej pracy z uczniem − pomoc psychologiczno-pedagogiczna w nowym wydaniu 6
Organizacja pomocy p-p na poszczególnych etapach edukacyjnych 6
Wsparcie dla 11 grup 7
Szkolny zespół dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego 8
Interdyscyplinarny charakter pomocy 9
Formy pomocy p-p 10
Klasy terapeutyczne 11
Warsztaty 11
Liczba uczniów na zajęciach specjalistycznych 11
Kiedy 60 minut staje się problemem 12
Bieżąca praca 12
Współpraca przy udzielaniu wsparcia 12
Powiadomienie o przyznawanej pomocy p-p 13
Zadania specjalistów 13
Pedagog/psycholog szkolny 13
Doradca zawodowy 14
Terapeuta pedagogiczny 15
Logopeda 15
Dokumentacja − bez PDW i KIPU 15
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dorosłych 16
Jakie będą skutki zmian? 16
Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe 18
Upośledzenie w stopniu lekkim − ustalenia ogólne 18
Edukacja włączająca 18

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Upośledzony czy niepełnosprawny umysłowo?.....19
Kryteria niepełnosprawności umysłowej w stopniu lekkim 20
Iloraz inteligencji.....20
Deficyty przystosowawcze.....20
Wiek dziecka 21
Przyczyny upośledzenia, czyli dlaczego niektórych to dotyka....21
Oto ja, czyli portret dziecka niepełnosprawnego umysłowo w stopniu lekkim 22
Centralny układ nerwowy (CUN) 22
Funkcje poznawcze.....23
Uwaga ma głównie charakter mimowolny.....24
Myślenie 24
Pamięć.....25
Mowa 25
Motoryka.....26
Osobowość.....26
Cel pracy nauczycieli.....27
Zaradność życiowa 27
Orientacja w świecie.....27
Komunikacja interpersonalna.....28
Życie społeczne 28
Umiejętności ekonomiczne.....29
To nie jest negatywna postawa.....29
Organizacja nauki dla ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim 29
Praca zespołowa, czyli razem łatwiej niż w pojedynkę 30
Zespół pracuje, czyli to wcale nie takie trudne choć trochę mozolne.....31

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Jeśli IPET, to tylko na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.....34
Co się dzieje, czyli zaczynamy od diagnozy.....36
Cel, czyli do czego dążymy.....38
Jak postawić cele, czyli co zrobić, by nie były sztuką dla sztuki.40
Motywacja, czyli jak postawić cel, aby dziecku chciało się chcieć 41
Bez rodziców ani rusz, czyli jak współpracować ze środowiskiem domowym dziecka.....42
Co wtedy, gdy nie możemy się dogadać? 42
Rodzice niepełnosprawni umysłowo.....43
Rodzice obojętni na los swego dziecka.....43
Rodzic nadopiekuńczy.....44
Rodzic surowy i wymagający.....44
Satysfakcja ważny czynnik samooceny.....45
Dostosowanie do możliwości ucznia, czyli jakie zagrożenia ..45
Pracować dodatkowo nie znaczy ponad siły 47
.....49

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Mniej dokumentów, więcej pracy z uczniem – pomoc psychologiczno-pedagogiczna w nowym wydaniu

Zadaniem długo zapowiadanego i wyczekiwanego przez nauczycieli rozporządzenia dotyczącego zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest uproszczenie i zdeformalizowanie procedur obowiązujących w udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zdejmuje ono między innymi z dyrektora szkoły obowiązek tworzenia zespołów dla ucznia z SPE. Zmniejsza obowiązującą dotąd dokumentację. Czy oznacza to, że uczniowie o specyficznych trudnościach w uczeniu, szczególnie uzdolnieni, chorzy, z zaburzeniami komunikacji, wadą wymowy, w traumie bądź kryzysie, pochodzący z rodziny ubogiej czy też z patologicznej nie mogą liczyć na pomoc w szkole? Czy zgodnie z nowym rozporządzeniem nauczyciele zostali zwolnieni z udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a ich praca ma się ograniczyć jedynie do przekazywania wiedzy i kształtowania umiejętności?

Głównym założeniem nowych przepisów jest takie zorganizowanie obowiązujących w szkole procedur, aby pomoc była skuteczniejsza i nie skupiała się na zbędnej biurokracji. Jednak zmiany w dokumentowaniu pomocy nie oznaczają zmniejszenia zaangażowania nauczycieli w pomoc uczniom wymagającym wsparcia.

Organizacja pomocy p-p na poszczególnych etapach edukacyjnych

Nowe rozporządzenie znosi obligatoryjny charakter tworzenia zespołu dla ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz zmniejsza wymiar dokumentacji. Nie znosi jednak obowiązku udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a tym bardziej współpracy w jej trakcie. Ustawodawca precyzyjnie określa

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

obowiązki pracowników merytorycznych na poszczególnych szczeblach edukacji, zalecając:

- **w przedszkolu** obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (tzw. diagnozę przedszkolną);
- **w szkole podstawowej** obserwację pedagogiczną w trakcie bieżącej pracy z uczniami − ma ona na celu rozpoznanie u uczniów:
    - trudności w uczeniu się,
    - w przypadku uczniów klas I–III szkoły podstawowej ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się,
    - szczególnych uzdolnień;
- **w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej** doradztwo edukacyjno-zawodowe.

Wsparcie dla 11 grup

Nowe rozporządzenie wymienia, podobnie jak poprzednie, jedenaście grup uczniów, którzy muszą być objęci szczególną troską oraz wsparciem udzielonym ze strony przedstawicieli szkoły. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu jego indywidualnych możliwości psychofizycznych wynikających w szczególności:

1. z niepełnosprawności,
2. z niedostosowania społecznego,
3. z zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
4. ze szczególnych uzdolnień,
5. ze specyficznych trudności w uczeniu się,
6. z zaburzeń komunikacji językowej,
7. z choroby przewlekłej,
8. z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych,
9. z niepowodzeń edukacyjnych,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

10. z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi,
11. z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Szkolny zespół dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego

Na pierwszych pozycjach rozporządzenie wymienia uczniów z niepełnosprawnością oraz niedostosowanych społecznie. W codziennej praktyce nauczyciele spotykają się z uczniami, którzy ze względu na swoje dysfunkcje posiadają dwa typy orzeczeń: o potrzebie kształcenia specjalnego oraz o niepełnosprawności. Trzeba zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy tymi orzeczeniami.

Katalog niepełnosprawności, które uprawniają do ubiegania się o orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jest ściśle określony oraz ograniczony. Orzeczenie takie wydaje się uczniom:

- niesłyszącym lub słabosłyszącym,
- niewidomym lun słabowidzącym,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z upośledzeniem umysłowym,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- zagrożonym niedostosowaniem społecznym,
- niedostosowanym społecznie.

Dzieciom i młodzieży mającym takie orzeczenie przedszkole, szkoła oraz placówka oświatowa jest zobowiązana odpowiednio zorganizować i dostosować warunki kształcenia, w maksymalny sposób wykorzystując jego potencjał. Status uczniów tych pozostaje niezmienny. Nowe rozporządzenie, podobnie jak i poprzednie, nakazuje objęcie takiego ucznia opieką na podstawie przepisów w sprawie kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i niedostosowanej społecznie w ogólnodostępnych

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych. Dla takich uczniów dyrektor tworzy zespoły składające się z:

- uczących ich nauczycieli,
- specjalistów pracujących w szkole,
- rodziców ucznia,
- na życzenie rodziców do zespołu może być doproszony inny specjalista spoza szkoły,
- na zaproszenie dyrektora w posiedzeniu zespołu może wziąć udział pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Opracowują oni wspólnie indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET), który realizują w ramach zajęć obowiązkowych, nadobowiązkowych oraz dodatkowych.

Uwaga! Uczniowie bez orzeczenia

Uczniowie przewlekle chorzy oraz niepełnosprawni, którzy nie mają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, nie podlegają tym uwarunkowaniom i są traktowani przez rozporządzenie na równi ze wszystkimi pozostałymi uczniami wymagającymi wsparcia, a będącymi sprawnymi w powyższym rozumieniu.

Interdyscyplinarny charakter pomocy

Modyfikacja prawa uwzględnia zaangażowanie pomocowych środowisk lokalnych w proces wsparcia udzielanego uczniowi oraz jego rodzinie. Już na etapie osób upoważnionych do jego inicjowania nowe rozporządzenie zostało uzupełnione o:

- pielęgniarki środowiskowe,
- higienistki szkolne,
- osoby pełniące funkcję pomocy nauczyciela,
- pracowników socjalnych,
- asystentów rodziny,
- kuratorów sądowych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Równocześnie rozporządzenie nakazuje ścisłą współpracę przy organizacji oraz udzielaniu pomocy z:

- rodzicami uczniów,
- poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi,
- placówkami doskonalenia nauczycieli,
- przedszkolami, szkołami oraz placówkami,
- organizacjami pozarządowymi,
- instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Podejście do problemów ucznia wymagającego wsparcia, angażujące poza zasobami wewnętrznymi placówki również jej potencjał zewnętrzny, pozwala na stworzenie koalicji składającej się ze wszystkich dostępnych podmiotów. Rozszerza w ten sposób spektrum dostępnych środków. Dzięki temu gwarantuje lepsze rozpoznanie potrzeb oraz możliwości udzielanego wsparcia.

Formy pomocy p-p

Nowe rozporządzenie wzbogaca wachlarz dostępnych środków, jakimi dysponują nauczyciele oraz specjaliści w udzielaniu wsparcia swoim wychowankom. Obok zajęć:

- rozwijających uzdolnienia,
- dydaktyczno-wyrównawczych,
- korekcyjno-kompensacyjnych,
- logopedycznych,
- socjoterapeutycznych,
- terapeutycznych

wprowadzono klasy terapeutyczne oraz warsztaty. Ponadto uczniowie będą mogli korzystać z porad i konsultacji. A w przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych z zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, a także planowaniem kształcenia i kariery zawodowej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Klasy terapeutyczne

W rozporządzeniu przewiduje się organizację klas terapeutycznych. Kierowani do nich będą uczniowie na podstawie badania przeprowadzonego przez poradnię p-p oraz opinii, z której jednoznacznie będzie wynikała potrzeba zastosowania takiej formy pomocy. Pozwali to uniknąć sytuacji, w której uczniowie niewymagający tego rodzaju wsparcia zostaliby umieszczeni w klasie terapeutycznej.

Warsztaty

Oprócz tego uwzględniono możliwość wykorzystania w pracy z uczniem dysfunkcyjnym oraz niepełnosprawnym warsztatów, jako nowoczesnej formy pracy dydaktycznej i wychowawczej. Jest ona szczególnie efektywna ze względu na możliwość jednoczesnego przekazywania uczniom wiedzy oraz bezzwłocznego wykorzystywania jej w praktyce. Prawidłowo przeprowadzone zajęcia mogą również wpłynąć na zmianę postaw reprezentowanych przez młodych ludzi oraz system wyznawanych przez nich wartości. Dlatego wykorzystanie warsztatów jako formy pomocy zwłaszcza kierowanej do uczniów w wieku adolescencji wydaje się uzasadnione i bardzo pożądane.

Liczba uczniów na zajęciach specjalistycznych

Bardzo istotnym zapisem, który został podtrzymany w nowym akcie prawnym, jest określenie w wyszczególnionych w rozporządzeniu formach zajęć jedynie maksymalnej liczby ich uczestników. Gwarantuje to ich indywidualny charakter i obliguje nauczycieli, wychowawców oraz specjalistów jedynie do nieprzekraczania maksymalnej liczby uczestniczących w nich uczniów. Maksymalne limity uczestników obowiązujące na zajęciach:

- rozwijających uzdolnienia oraz dydaktyczno-wyrównawczych − 8,
- korekcyjno-kompensacyjnych − 5,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- logopedycznych − 4,
- socjoterapeutycznych oraz innych zajęciach o charakterze terapeutycznym −10.

Kiedy 60 minut staje się problemem

W praktyce szkolnej trudno prowadzić zajęcia specjalistyczne w ramach godziny zegarowej. Często również jest to niemożliwe ze względu na możliwości psychofizyczne ucznia objętego taką formą pomocy. Dlatego ustawodawca umożliwia dzielenie przyznanego dziecku czasu tak, aby łączna jego ilość była zrealizowana w ramach jednego tygodnia.

Bieżąca praca

Ważne dla udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest wprowadzone w rozporządzeniu pojęcie „bieżąca praca”. Jest ono istotne dla nowego aktu prawnego, ponieważ obliguje każdego nauczyciela do niezwłocznego podjęcia działań na każdym etapie pracy z dzieckiem. Kryje się pod nim obowiązek:

- prowadzenia rozpoznania potrzeb,
- udzielenia natychmiastowego wsparcia,
- dostosowania metod, form oraz wymagań do możliwości ucznia.

Współpraca przy udzielaniu wsparcia

Likwidacja szkolnych zespołów nauczycieli i specjalistów nie zwalnia pracowników merytorycznych szkoły od współpracy na rzecz ucznia wymagającego wsparcia. Zmienia się jedynie jego formalny charakter na rzecz autentycznej kooperacji, gwarantującej wykorzystanie wartości dodanej. Praca zespołowa umożliwia sprawniejsze oraz pełniejsze:

- rozpoznanie potrzeb ucznia z różnych punktów widzenia osób udzielających wsparcia,
- opracowanie spójnego planu pomocy wykorzystującego zasoby wewnętrzne szkoły oraz lokalne,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- natychmiastowe bezzwłoczne udzielenie mu pomocy bez zbędnej biurokracji.

Powiadomienie o przyznawanej pomocy p-p

Do obowiązków dyrektora szkoły należy bezzwłoczne powiadomienie na piśmie rodziców ucznia lub pełnoletniego ucznia o przyznanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- formach,
- okresie udzielania,
- wymiarze godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane.

Zadania specjalistów

Nowe rozporządzenie w sposób bardziej precyzyjny określa zakres obowiązków specjalistów zatrudnionych w szkole, cedując na nich wiele zadań związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Pedagog/psycholog szkolny

Obowiązujący akt wyraźnie precyzuje zadania pedagoga oraz psychologa szkolnego, których zobowiązuje do:

- prowadzenia badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu:
    - określenia przyczyn niepowodzeń edukacyjnych,
    - wspierania mocnych stron uczniów;
- diagnozowania sytuacji wychowawczych w przedszkolu, szkole lub placówce w celu:
    - rozwiązywania problemów wychowawczych,
    - wspierania rozwoju uczniów;
- udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
- podejmowania działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz innych problemów dzieci i młodzieży;
- minimalizowania skutków zaburzeń rozwojowych;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- zapobiegania zaburzeniom zachowania;
- inicjowania różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
- inicjowania i prowadzenia działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych;
- pomocy rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
- wspierania nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Doradca zawodowy

W każdej szkole gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej musi być osoba pełniąca rolę doradcy zawodowego. Jeżeli brak jest specjalisty, dyrektor szkoły lub placówki musi wyznaczyć nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej lub innego specjalistę, planującego i realizującego zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Do jego zadań należą:

- systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji związanych z ofertą edukacyjną oraz zawodową właściwą dla danego poziomu kształcenia;
- prowadzenie zajęć związanych z planowaniem kierunku kształcenia oraz kariery zawodowej;
- koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę lub placówkę;
- współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu oraz zapewnieniu ciągłości działań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych oraz innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Terapeuta pedagogiczny

W nowym rozporządzeniu po raz pierwszy określono zakres obowiązków terapeuty pedagogicznego. Jego zadania to:

- prowadzenie badań i działań diagnostycznych wobec uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się;
- prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- podejmowanie działań profilaktycznych oraz zapobiegających niepowodzeniom edukacyjnym uczniów − we współpracy z ich rodzicami;
- wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Logopeda

Do zadań logopedy w przedszkolu, szkole i placówce należą w szczególności:

- diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy uczniów;
- prowadzenie zajęć logopedycznych oraz porad i konsultacji dla uczniów i rodziców w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń;
- podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów;
- wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Dokumentacja − bez PDW i KIPU

Nowe rozporządzenie w sprawie pomocy p-p:

1. znosi potrzebę tworzenia planów działań wspierających (PDW) − realizację już istniejących umożliwia do końca zaplanowanych w nich działań;
2. PDW zastępuje indywidualnymi lub grupowymi programami

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

pomocy psychologiczno-pedagogicznej dokumentowanymi w dzienniku pracy nauczyciela;
3. likwiduje oryginały kart indywidualnych potrzeb ucznia (KIPU) i nakazuje przekazać je rodzicom do końca roku szkolnego 2012/2013 − kopie pozostają w archiwum szkoły.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dorosłych

Ważną innowacją nowego aktu prawnego jest objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną również słuchaczy szkół dla dorosłych. W placówkach tych skupia się ona głównie na:

- bieżącej pracy,
- udzielaniu porad i konsultacji,
- prowadzeniu warsztatów oraz szkoleń.

Jej celem jest wsparcie słuchaczy w wyborze kierunku kształcenia oraz planowaniu kariery zawodowej.

Jakie będą skutki zmian?

Teraz wszystko w rękach nauczycieli i specjalistów. Jeżeli wykażą się dobrą wolą i zaangażowaniem, nowe rozporządzenie umożliwia przeniesienie ciężaru pracy na rzeczywiste działania nastawione na wsparcie ucznia wymagającego pomocy, odciążając jednocześnie od zbędnej i nadmiernej biurokracji. Jednak nie można potraktować wprowadzonych przepisów jako pretekstu do odstąpienia od rzetelnie wykonywanej pomocy uczniom wymagającym wsparcia. Wykorzystanie nowego aktu prawnego do zlekceważenia obowiązków z nim związanych może skutkować niską oceną placówki w trakcie ewaluacji zewnętrznej badającej ten obszar funkcjonowania szkoły.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

Współpraca w zespole pracującym z uczniem wymagającym wsparcia w szkole lub placówce oświatowej

Nauczyciel rozpoznaje potrzeby ucznia podczas bieżącej pracy,

- stwierdziwszy taką potrzebę udziela mu pomocy,
- niezwłocznie informuje:

W przypadku szkoły i placówki, w której funkcjonuje szkoła:

- **wychowawcę klasy**, który jeżeli stwierdzi taką potrzebę powiadamia:

W przypadku przedszkola i placówki, w której nie funkcjonuje szkoła:

- **dyrektora przedszkola lub placówki**, który jeżeli stwierdzi taką potrzebę, powiadamia:

- innych nauczycieli,
- wychowawców grup wychowawczych
- specjalistów

o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem

W przypadku stwierdzenia **przez wychowawcę klasy** konieczności objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie:

- klasy terapeutycznej;
- zajęć:

  - rozwijających uzdolnienia,

  - dydaktyczno-wyrównawczych,

  - zajęć specjalistycznych,

  - zajęć korekcyjno-kompensacyjnych,

  - logopedycznych,

  - socjoterapeutycznych,

  -o charakterze terapeutycznym.

W przypadku uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych;

- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery. zawodowej.

W przypadku stwierdzenia przez dyrektora placówki:

- zajęć

  - rozwijających uzdolnienia;

  - korekcyjno-kompensacyjnych,

  - logopedycznych,

  - socjoterapeutycznych,

  - o charakterze terapeutycznym.

Odpowiednio:

- **wychowawca klasy**,
- **dyrektor przedszkola lub placówki**

planują i koordynują udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ustalają:

- formy pracy z uczniem
- okres udzielania pomocy
- wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane.

Planując udzielanie uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, współpracują z

- rodzicami ucznia lub pełnoletnim uczniem oraz w zależności od potrzeb z:
- innymi nauczycielami,
- wychowawcami grup wychowawczych
- specjalistami, prowadzącymi zajęcia z uczniem
- poradnią lub innymi osobami upoważnionymi przez rozporządzenie do inicjowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe

Upośledzenie w stopniu lekkim − ustalenia ogólne

Podstawą pracy z uczniem niepełnosprawnym umysłowo jest wiedza i przeświadczenie, że dysfunkcje, jakie u niego występują, nie wynikają z negatywnej postawy, a jedynie ze złego funkcjonowania mózgu. Aby zastosować odpowiednie metody pracy z takim uczniem, trzeba najpierw poznać jego ograniczenia.

Edukacja włączająca

Polityka oświatowa zmierza coraz częściej w kierunku nauczania włączającego. Jego ideą jest taka zmiana w zakresie kształcenia osób niepełnosprawnych, aby uczniowie ci uczyli się wraz ze swoimi pełnosprawnymi kolegami w szkole ogólnodostępnej. Wśród dzieci tych, pojawiają się uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego:

- niesłyszący,
- niewidomi,
- z upośledzeniem umysłowym,
- z niepełnosprawnościa ruchową,
- z autyzmem,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- zagrożeni niedostosowaniem społecznym,
- niedostosowani społecznie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Wszyscy realizują zgodnie z prawem ogólna podstawę programową, a na sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych ich arkusz jest dostosowany do potrzeb jedynie w formie, na przykład zostaje zwiększona czcionka. Treść zadań zawartych w arkuszu pozostaje jednak niezmienna.

Wśród wyżej wymienionych niepełnosprawności znajduje się również uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Opracowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET) dla takiego dziecka niejednokrotnie nastręcza wiele problemów. Z jednej strony jego niepełnosprawność stanowi dużą barierę w przyswojeniu treści, a z drugiej zaś dziecko takie musi przystąpić do egzaminów zewnętrznych w takim samym stopniu jak uczeń pełnosprawny.

Warunkiem, który musi być koniecznie spełniony do stworzenia, sprzyjających warunków rozwoju i edukacji dla ucznia niepełnosprawnego umysłowo jest zrozumienie istoty jego dysfunkcji.

Upośledzony czy niepełnosprawny umysłowo?

Terminologia określająca upośledzenie umysłowe ewoluowała. W dawnym nazewnictwie jedynym kryterium był iloraz inteligencji. Przy jego wartości:

- 7–85 stwierdzano ociężałość umysłową,
- wartość 50–74 określano jako debilizm,
- 25–49 nazywano imbecylizmem,
- 0–24 idiotyzmem

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Ponieważ nabrały one charakteru pejoratywnego i obraźliwego nie są obecnie używane. Wśród aktualnie akceptowalnej nomenklatury dopuszczalne określenia to: oligofrenia, upośledzenie umysłowe oraz najbardziej powszechne − niepełnosprawność umysłowa.

Kryteria niepełnosprawności umysłowej w stopniu lekkim

Iloraz inteligencji

Głównym wyznacznikiem upośledzenia umysłowego jest kryterium wskazujące na poziom intelektualny. Jest on mierzony jako iloraz inteligencji (II). Według skali Wechslera średni II ma wartość 100. Jedno odchylenie od normy wynosi 15 punktów, 2 odchylenia od normy poniżej stu stanowią granicę normy. Uczeń, który w badaniu psychologicznym uzyska II poniżej 70 jest określany jako upośledzony umysłowo. Jeżeli jego wynik mieści się w jednym odchyleniu, czyli jego dolna granica mieści się pomiędzy 70 a 55, to uczeń taki jest upośledzony w stopniu lekkim. Jednocześnie należy pamiętać, że możliwości intelektualne są wartością stałą i przy dużym nakładzie pracy ulegają niewielkiej poprawie. Szczególne zaniedbania w rozwoju dziecka, pozbawienie go bodźców zewnętrznych, dostępu do środków wpływających na jego edukację mogą spowodować znaczne obniżenie intelektu. Jest to tak zwane upośledzenie pedagogiczne.

Deficyty przystosowawcze

Niemniej ważnym kryterium, które pozwala na zdiagnozowanie u dziecka niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim jest współwystępowanie przynajmniej dwóch z niżej podanych deficytów przystosowawczych:

- zdolność porozumiewania się,
- zaradność osobista,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- umiejętność prowadzenia domu,
- stanowienie o sobie,
- umiejętności interpersonalne,
- korzystanie ze źródeł wsparcia społecznego,
- możliwość uczenia się, pracy, wypoczynku,
- dbałość o własne zdrowie i bezpieczeństwo.

Wiek dziecka

Upośledzenie w stopniu lekkim pojawia się przed osiemnastym rokiem życia.

Przyczyny upośledzenia, czyli dlaczego niektórych to dotyka

Około 80% osób niepełnosprawnych umysłowo to osoby upośledzone w stopniu lekkim. Najczęściej wymieniane przyczyny dysfunkcji to:

- obciążenia genetyczne − nierzadko przyczyną upośledzenia są cechy dziedziczne, bywa ono również jednym z czynników, który towarzyszy innym wadom genetycznym, jak to ma miejsce w przypadku zespołu Downa;
- całościowe zaburzenia rozwoju dziecka, np. autyzm;
- zaburzenia neurologiczne, na przykład porażenie okołoporodowe, stany pourazowe, epilepsja;
- stany wynikające z infekcji matki, na przykład wirusa różyczki lub toksoplazmozy w okresie ciąży;
- choroby metaboliczne, na rzykład celiakia;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- wpływ na płód środków psychoaktywnych, leków psychotropowych, alkoholu używanych w okresie ciąży przez matkę, na przykład zespół FAS (alkoholowy zespół płodowy, ang. *Fetal Alkohol Syndrome*).

Jak widać, przyczyny biologiczne nie są jedynym wyznacznikiem upośledzenia umysłowego dziecka. Pośrednio na większość z nich ma wpływ środowisko, w jakim się ono rodzi i rozwija − między innymi dbałość o zdrowie matki w okresie ciąży, przebieg porodu oraz bezpieczeństwo dziecka w wieku niemowlęcym i wczesnego dzieciństwa. Większość zaburzeń w rozwoju poznawczym i psychoruchowym jest bowiem wynikiem braku pieczy środowiska w tym zakresie. Dlatego też pedagogizacja w tym zakresie zarówno rodziców − w czasie zebrań i indywidualnych spotkań − jak i uczniów − podczas godzin przeznaczonych na zajęcia wychowania do życia w rodzinie czy też biologii − jest jednym z ważniejszych zadań szkoły.

Oto ja, czyli portret dziecka niepełnosprawnego umysłowo w stopniu lekkim

Uczeń z upośledzeniem w stopniu lekkim zewnętrznie często nie różni się od swych pełnosprawnych kolegów. Jeżeli dziecko takie wychowuje się dodatkowo w szczególnie stymulującym rozwój środowisku, dzięki któremu ma duży zasób słów, identyfikacja jego niepełnosprawności może być bardzo utrudniona. Paradoksalnie stanowi to jeden z największych problemów w zrozumieniu i zaakceptowaniu jego niepełnosprawności.

Centralny układ nerwowy (CUN)

Funkcjonowanie mózgu dziecka upośledzonego jest ograniczone. Można jego zdolność porównać do działania komputera, którego

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

procesor został wymieniony na mały scalak, stanowiący część składową kalkulatora. Pomimo zachowanego wyglądu zewnętrznego, jego funkcje związane z przetwarzaniem danych byłyby znacznie ograniczone. Pewne działania łatwe i możliwe do realizacji na komputerze, jak na przykład pisanie czy też tworzenie prezentacji multimedialnych, są niemożliwe do wykonania na kalkulatorze, nawet jeżeli wydłużymy czas jego pracy. Podobnie jest z uczniem niepełnosprawnym umysłowo. Pomimo zachowanych zewnętrznych cech fizycznych, które najczęściej nie odbiegają od normy, praca mózgu jest stanowczo ograniczona. Przykładem niepełnosprawności, gdzie deformacje mózgu są widoczne jest zespół FAS, który jest konsekwencją spożywania alkoholu w okresie ciąży przez matkę. W wyniku jego działania na płód zostaje uszkodzonych wiele narządów wewnętrznych, zmienione zostają charakterystyczne cechy morfologiczne twarzy. Najbardziej jednak cierpi centralny układ nerwowy. Migracja komórek neuronów w okresie prenatalnym jest poważnie zaburzona, część z nich obumiera w wyniku czego mózg dziecka jest mniejszy i poważnie zniekształcony.

Funkcje poznawcze

Głównym problemem z jakim boryka się dziecko upośledzone w stopniu lekkim jest utrudniony proces postrzegania. Pomimo że aparat słuchu i wzroku pozostają nieuszkodzone, uczeń taki spostrzega otoczenie w sposób wybiórczy i zniekształcony. Winne są temu zaburzone w znacznym stopniu analizatory słuchowy i wzrokowy. Uczeń taki ma zazwyczaj trudności z rozróżnianiem barw oraz percepcją kształtów i stosunków przestrzennych. Przez to proces postrzegania przebiega wolniej a jego zakres jest zawężony. Oznacza to, że dziecko upośledzone w stopniu lekkim dostrzega mniej szczegółów, trudniej również różnicuje materiał. Wyraźnie widzi jedynie przedmioty bezpośrednio obserwowane, reszta jest postrzegana w sposób mniej klarowny. Wąski zakres spostrzegania w chwili zatrzymania wzroku utrudnia dziecku upośledzonemu poznanie otaczającej go rzeczywistości. Obserwacja zamierzona jest u niego niekiedy wręcz niemożliwa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Uwaga ma głównie charakter mimowolny

Oznacza to, że dziecko ją koncentruje na bodźcu bardziej intensywnym lub niezwykłym. W czasie lekcji, uczeń taki łatwo się rozprasza i trudno skupia na meritum zajęć. Problemem jest również brak podzielności uwagi. Wraz z wiekiem i doskonaleniem procesu wzrasta umiejętność koncentracji dowolnej. Jej jakość jest jednak zawsze gorsza niż w przypadku pełnosprawnych rówieśników. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest problem z realizacją zadań wymagających wykonywania kilku czynności naraz.

Myślenie

Myślenie osób upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, choć umożliwia przetwarzanie materiału, przebiega dużo wolniej. Ma charakter konkretno-wyobrażeniowy, właściwy dla dzieci w młodszym wieku, które są na poziomie myślenia przedoperacyjnego. W związku z tym uczniowi trudność sprawia przyswojenie pojęć abstrakcyjnych. Dzieci z upośledzenie w stopniu lekkim umieją opisać konkretne przedmioty, na przykład rower, ale jednocześnie problem sprawia im zdefiniowanie pojęć, takich jak miłość, bohaterstwo. Często posługują się pojęciami, których znaczenia nie rozumieją.

Uwaga! Sztywność myślenia

Trudność sprawia im wyciąganie wniosków i wydawanie sądów, co decyduje o sztywności ich myślenia. Ponadto myślenie ich znamionuje stereotypia. Osoby takie próbują zastosować znane sobie schematy do rozwiązania nowych zadań.

Pomimo że dzieci upośledzone w stopniu lekkim mają zdolność klasyfikowania, porządkowania i szeregowania, dużą trudność sprawia im:

- przeprowadzanie operacji analizy i syntezy,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- porównywanie,
- odnajdywanie różnic i podobieństw pomiędzy zjawiskami i przedmiotami.

Problemem dla nich jest uchwycenie natury przedstawianego materiału oraz podążanie za jego istotą. Nie potrafią śledzić wątku, gubią się w nim, mają problem ze zrozumieniem przedstawionego przebiegu zdarzeń. Nie potrafią również wyrazić własnych myśli.

Uwaga! Nie są ciekawe świata

Dzieci takie nie wykazują zainteresowań poznawczych.

Pamięć

Ma charakter głównie mechaniczny. Często dziecko upośledzone umysłowo z dużą łatwością przyswaja sobie spore partie materiału, zapamiętuje daty, wiersze. Ponieważ jednak logiczny charakter pamięci jest zaburzony, nie potrafi ono połączyć faktów ani wyciągnąć wniosków z przyswojonego materiału.

Mowa

Mowa dziecka upośledzonego w stopniu lekkim bardzo różni się od mowy rówieśników. Dziecko takie przeważnie zaczyna mówić później. Ponadto stwierdza się u niego takie same wady wymowy, co u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym, ale są one bardziej złożone, nawarstwione i występują częściej. Również sam język ma bardzo ograniczony charakter, jest uboższy i odnosi się jedynie do rzeczy, które dziecko zna z codziennych doświadczeń. Język czynny, czyli pojęcia jakimi dzieci te posługują się w potocznej mowie, stanowczo wyprzedza język bierny.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Uwaga! Nie umieją uogólniać

Dziecko takie nie potrafi również uogólniać. Na przykład uczeń upośledzony, wie czym jest marchewka, potrafi ją opisać nie potrafi jednak zakwalifikować jej do warzyw.

Motoryka

Motoryka dzieci upośledzonych umysłowo, podobnie jak inne obszary, jest również zaburzona. Zarówno wielka, obejmująca obszar całego ciała, jak i mała dotycząca, sfery dłoni. W związku z tym dzieci takie są mniej aktywne, ruchowo, niezdarne, lub wręcz przeciwnie nadaktywne − nie potrafią one zapanować nad swoim zachowaniem. Niejednokrotnie uczeń upośledzony jest obarczony dyspraksją, która polega na braku możliwości wykonywania ruchów celowych. Dziecko takie ma kłopot z planowaniem działań związanych z własnym ruchem co przejawia się w problemach z samoobsługą, dbałością o własny wygląd, porządek wokół siebie. Uczeń jest niezdarny i niezaradny. Gorzej biega, wspina się. W związku z tym częściej przeżywa frustrację i rozczarowanie. Nie podejmuje prób wykonania czynności, które w jego ocenie skazane są na niepowodzenie.

Osobowość

Osobowość dziecka upośledzonego umysłowo może przybierać dwie skrajne postaci:

- stabilną apatyczną, która charakteryzuje się dużą dozą bierności i pracowitości − dzieci takie podporządkowują się poleceniom, ich samoocena przeważnie jest zaniżona. Uczeń taki przeważnie nie sprawia kłopotów wychowawczych. Jest wycofany i pozbawiony inicjatywy. Pozostaje bierny nawet w sytuacji zagrożenia jego bezpieczeństwa;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- niestabilną, pobudliwą − dzieci takie są nadruchliwe, ich zachowanie charakteryzuje ogólny niepokój. Cechy te utrudniają nabywanie wiedzy oraz jej utrwalenie. Przeważnie uczniowie ci są przemocowi. Agresję swoją kierują wobec uczniów uznawanych przez nich za słabszych.

Zdarza się grupa uczniów upośledzonych w stopniu lekkim, u której możemy obserwować typ mieszany. Charakteryzują go cechy z obu powyższych grup, w zależności od sytuacji jedna z nich bierze górę. Występują one jednak w pośredniej złagodzonej formie.

Cel pracy nauczycieli

Pracując z dzieckiem upośledzonym w stopniu lekkim, musimy mieć świadomość, że nigdy nie osiągnie ono poziomu osoby pełnosprawnej. Nawet przy maksymalnym zaangażowaniu zarówno ze strony ucznia, jak i jego otoczenia, w życiu dorosłym jego funkcjonowanie będzie ograniczone.

Zaradność życiowa

Osoba upośledzona w stopniu lekkim w życiu dorosłym potrafi wypełniać samodzielnie proste czynności związane z prowadzeniem domu. Sprzątanie, gotowanie mycie naczyń, pranie nie sprawia jej większych problemów, potrzebuje jednak w tym zakresie pomocy i kontroli. Podobnie zresztą, jak w dbałości o własne zdrowie oraz zakup i dobór ubrań. Zawodowo, może wykonywać proste czynności wymagające częściowych kwalifikacji.

Orientacja w świecie

Orientacja takiej osoby w otaczającym świecie jest ograniczona, może się ona bez trudu poruszać po własnej miejscowości lub niewielkim dobrze znanym obszarze dużego miasta. Bez problemu porusza się po instytucji w której pracuje.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Jednak wyjeżdżając do obcego miasta potrzebuje pomocy innych osób.

Komunikacja interpersonalna

Osoba upośledzona w stopniu lekkim bez problemów może prowadzi rozmowę na temat bieżących zdarzeń i problemów życia codziennego. Ponieważ jednak jej możliwości posługiwania się pojęciami abstrakcyjnymi oraz wyciągania wniosków są małe, nie może dyskutować i argumentować własnego stanowiska. Bez problemu używa pośrednich środków przekazu, takich jak telefon czy też list. Jednak informacje przekazywane w tej formie mają charakter prostych nakazów i opisu przeżywanych emocji.

Uwaga! Nie opisze wydarzeń

Osoba z upośledzeniem w stopniu lekkim nie potrafi opisać przeżywanych zdarzeń.

Życie społeczne

Dorosła osoba upośledzona w stopniu lekkim może mieć bogaty życie społeczne. Możliwa jest zarówno współpraca, jak i również współzawodnictwo z innymi. Osoba niepełnosprawna umysłowo może być społecznikiem lub przynależeć do grup np. wyznaniowych. Nie wykazuje ona jednak zainteresowań i w związku z tym nie przynależy do środowisk wspólnie uprawiających jakieś hobby np. do koła szachowego, ale może czerpać satysfakcję z oglądania telewizji, uprawiania ogrodu, uczestnictwa w zabawach tanecznych.

Uwaga! Łatwo ulega wpływowi innych

Najpóźniej u osób takich rozwija się umiejętność wnioskowania moralnego, w związku z tym łatwo ulegają one, często destruktywnym, wpływom innych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Umiejętności ekonomiczne

Proste umiejętności ekonomiczne, takie jak samodzielne zrobienie zakupów, dokonanie opłat, rozmienienie pieniędzy wchodzi w zakres umiejętności i kompetencji, jakie może wypracować osoba upośledzona w stopniu lekkim. Jednak dokonywanie bardziej skomplikowanych operacji bankowych i codzienne gospodarowanie pieniędzmi wymaga wsparcia innych osób.

To nie jest negatywna postawa

Podstawą pracy z dzieckiem niepełnosprawnym umysłowo jest wiedza i przeświadczenie, że dysfunkcje jakie reprezentuje nie wynikają z jego negatywnej postawy, a jedynie ze złego funkcjonowania mózgu (CUN). Pokonanie trudności wymaga od niego wiele wysiłku i zaangażowania. Osoba dorosła upośledzona w stopniu lekkim nie przekracza poziomem intelektualnym dziecka dwunastoletniego o prawidłowym rozwoju umysłowym. Jej dojrzałość społeczna nie przekracza poziomu przeciętnego siedemnastolatka.

Organizacja nauki dla ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim

Uczeń upośledzony w szkole ogólnodostępnej to konieczność indywidualizacji pracy z dzieckiem, którego możliwości intelektualne są bardzo ograniczone. Dysfunkcje te mają źródło w nieodwracalnych zmianach centralnego układu nerwowego (CUN).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomimo wytrwałości i zaangażowania dziecka w obowiązki szkolne, efekty jego pracy często są znikome.

Praca zespołowa, czyli razem łatwiej niż w pojedynkę

Zgodnie z prawem oświatowym na szkole spoczywa obowiązek zorganizowania i dostosowania procesu edukacji do potrzeb i możliwości ucznia upośledzonego na podstawie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET). Jest to zadanie złożone, które spoczywa na zespole utworzonym przez dyrektora szkoły dla dziecka wymagającego wsparcia. Zespół składa się z:

- nauczycieli i specjalistów pracujących z danym uczniem w szkole,
- rodziców ucznia,
- pracowników rejonowej lub specjalistycznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Na życzenie rodziców w pracach zespołu może wziąć udział inny specjalista, na przykład psycholog, lekarz psychiatra lub rehabilitant. Ma to bardzo duże znaczenie zwłaszcza dla pracy z uczniem upośledzonym. Spotkanie z ekspertem, który specjalizuje się w niepełnosprawności intelektualnej, a ponadto pracuje z danym dzieckiem na co dzień, zna jego indywidualne możliwości i ograniczenia może szczególnie służyć pracom zespołu. Jeżeli szkoła nie ma specjalisty, który jest konieczny dla dobrego funkcjonowania ucznia niepełnosprawnego, musi wystąpić do organu prowadzącego o przyznanie dodatkowych środków finansowych, które zapewnią wykonanie tego zadania. Działanie takie wpisuje się w realizację rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym, a szczególnie wypełnienie wymagań, mówiących że:

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

2.2. − *Oferta edukacyjna umożliwia realizację podstawy programowe.*

2.6. − *Prowadzone są działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych.*

Uwaga! Nie można zaniechać pomocy

Zaniechanie starań o zapewnienie koniecznego specjalisty jest niedopuszczalne i może w konsekwencji, być ocenione w ewaluacji zewnętrznej na poziomie E.

Zespół pracuje, czyli to wcale nie takie trudne choć trochę mozolne

W skład zespołu dla ucznia upośledzonego w stopniu lekkim powinni wchodzić następujący specjaliści:

- pedagog lub/i psycholog szkolny,
- terapeuta pedagogiczny,
- logopeda − jeżeli dziecko ma kłopoty z artykulacją głosek,
- socjoterapeuta − jeśli uczeń ma problemy w relacjach interpersonalnych z innymi członkami społeczności szkolnej,
- nauczyciele kół zainteresowań, w których uczestniczy uczeń,
- wychowawca świetlicy − o ile uczeń z niej korzysta,
- nauczyciel bibliotekarz − o ile uczeń często w niej przebywa.

Praca zespołu oparta powinna być na ciągłej wymianie informacji i, choć nie musi mieć ona charakteru formalnego, wymaga zaangażowania jej członków staranności oraz systematyczności. Zespół się tworzy, a nie powołuje. Oznacza to, że jego powstanie nie wymaga dodatkowej dokumentacji. Ponadto posiedzenia nie muszą

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

być protokołowane, a jedynym sposobem poświadczenia funkcjonowania są zmiany wprowadzane w IPET.

Brak formalnych procedur nie oznacza jednak mniejszego zaangażowania w pracę zespołu, której podstawy to:

- wspólna diagnoza,
- stworzenie harmonogramu działań,
- ich realizacja i ewaluacja.

Koordynator, którym powinien być wychowawca lub nauczyciel realizujący z uczniem przeważającą część zajęć obowiązkowych, jest odpowiedzialny za przepływ informacji pomiędzy członkami zespołu. Wszelkie decyzje dotyczące ucznia są podejmowane oraz realizowane wspólnie.

Uwaga! Nie tylko koordynator tworzy program pomocy

Wprawdzie koordynator zespołu jest odpowiedzialny za dokumentację ucznia, ale IPET tworzą wszyscy jego członkowie. Koordynator jedynie zbiera uzyskane od nauczycieli i specjalistów dane i tworzy z nich całość zatwierdzaną podczas oficjalnego posiedzenia zespołu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

Schemat szkolnego zespołu wspierającego dziecko z upośledzeniem w stopniu lekkim

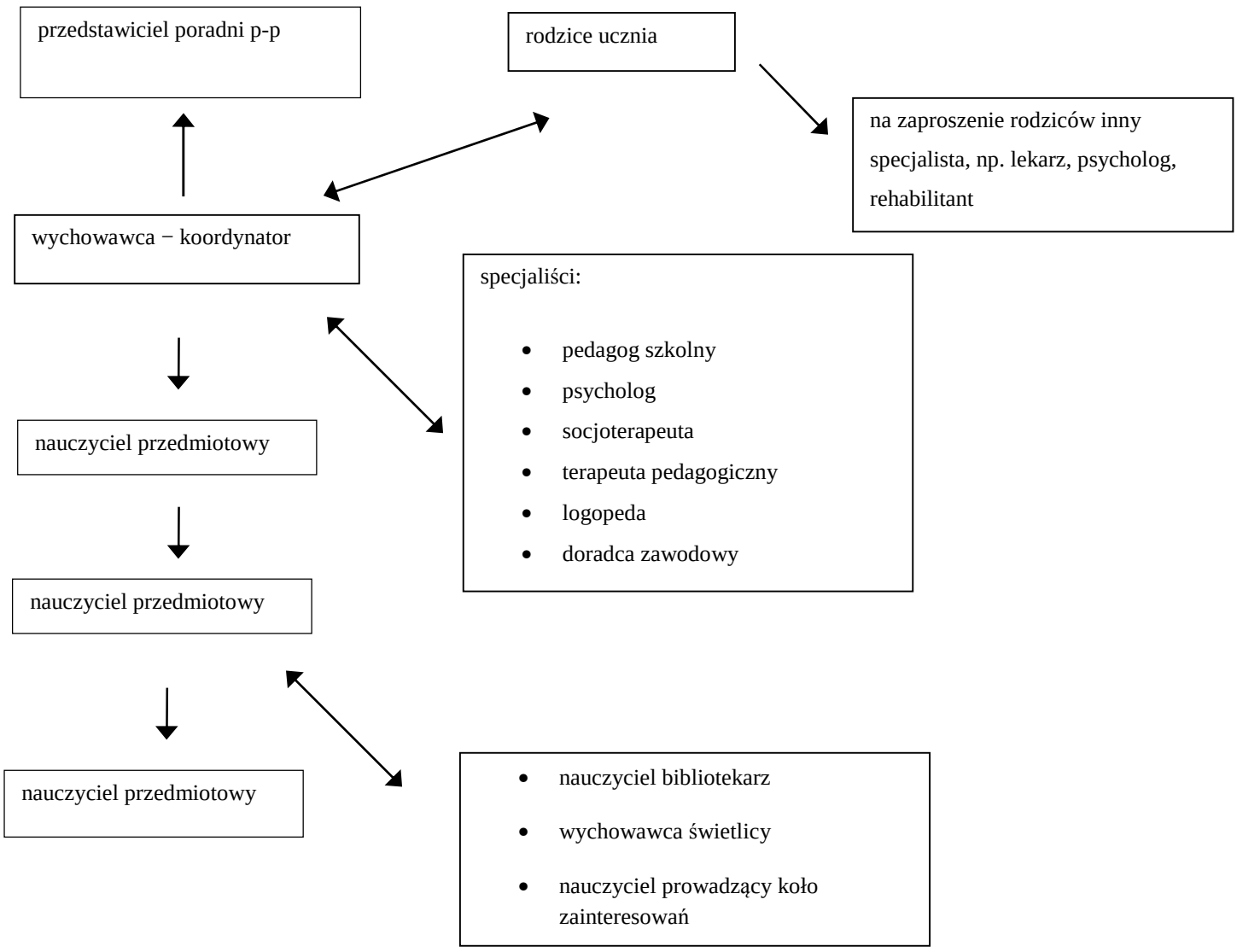

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Jeśli IPET, to tylko na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego

Warunkiem utworzenia IPET jest przedstawienie w szkole − przez rodziców lub pełnoletniego ucznia − orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego poprzez zespół do spraw orzecznictwa funkcjonujący przy poradni psychologiczno-pedagogicznej podlegającej Ministerstwu Edukacji Narodowej. W tym przypadku jego wydanie jest podyktowane upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim. Orzeczenie o niepełnosprawności, wystawiane przez zespół do spraw orzecznictwa o niepełnosprawności funkcjonujący przy powiatowych centrach pomocy rodzinie, podlegających Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej, obliguje szkołę do pomocy uczniowi ale jedynie na podstawie planu działań wspierających (PDW).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

Schemat udzielania pomocy uczniowi z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w szkole ogólnodostępnej

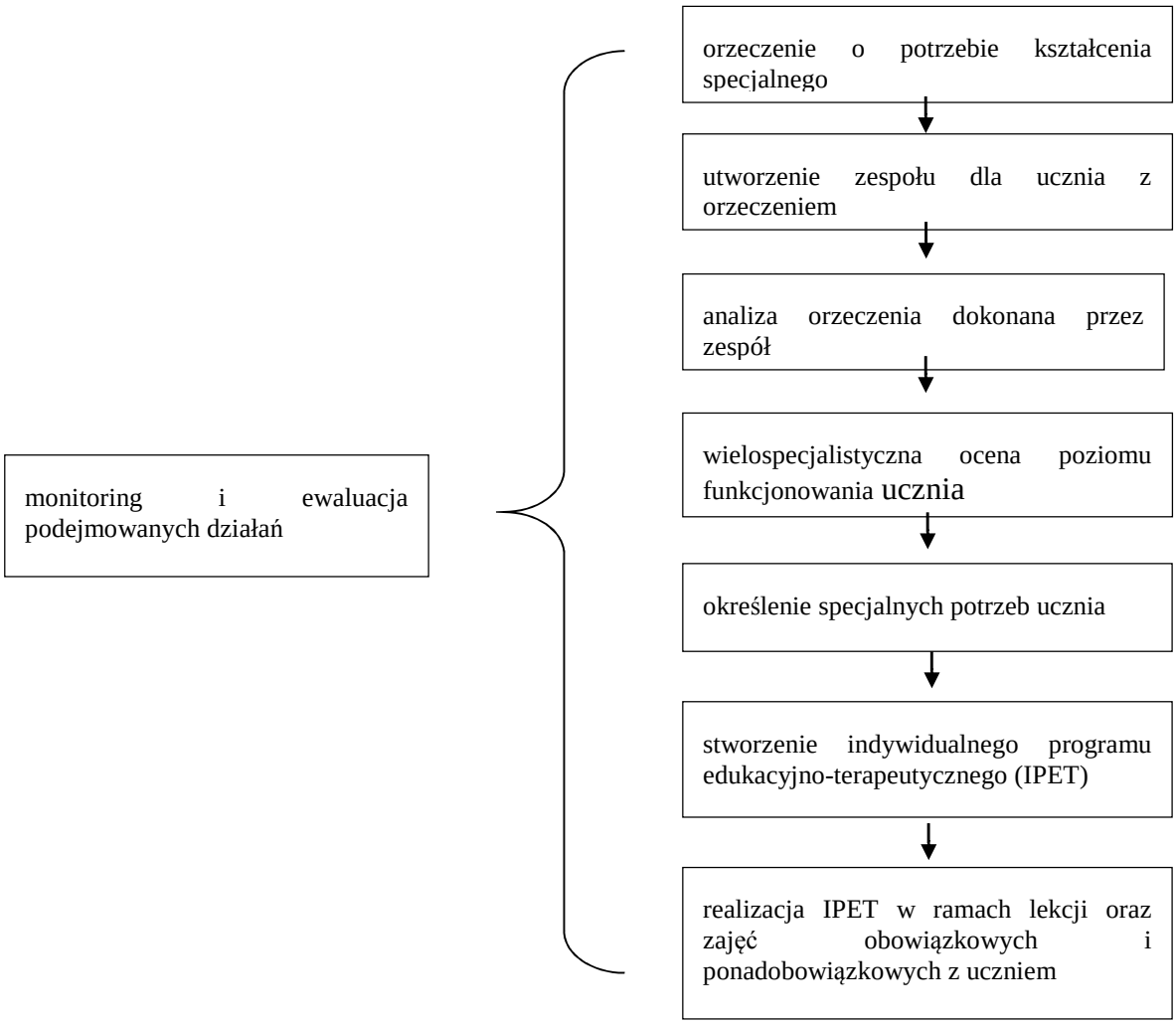
orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego
utworzenie zespołu dla ucznia z orzeczeniem
analiza orzeczenia dokonana przez zespół
wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia
określenie specjalnych potrzeb ucznia
stworzenie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)
realizacja IPET w ramach lekcji oraz zajęć obowiązkowych i ponadobowiązkowych z uczniem
monitoring i ewaluacja podejmowanych działań

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Co się dzieje, czyli zaczynamy od diagnozy

Podstawowym elementem udzielanego wsparcia jest rozpoznanie indywidualnych potrzeb ucznia. Każdy człowiek jest odrębną jednostką, na którą wpływ mają różne czynniki. Nawet uczniowie obciążeni tą samą niepełnosprawnością wymagają indywidualnego podejścia. Dlatego też dokonanie dokładnego rozpoznania potrzeb ucznia, jego mocnych i słabych stron, jest ważnym elementem utworzenia skutecznego IPET.

Krok 1. – analiza orzeczenia

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jest dokumentem wystawianym przez zespoły funkcjonujące przy poradni psychologiczno-pedagogicznej na wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia. To rodzice decydują o przekazaniu orzeczenia szkole. Składa się ono z trzech części:

- diagnozy, w której przedstawione zostają wyniki badań pedagogiczno-psychologicznych;
- zaleceń, które w zależności od placówki wydającej orzeczenie, są przedstawione w bardziej lub mniej szczegółowej formie i zazwyczaj dotyczą:
  - sposobu postępowania z dzieckiem podczas lekcji,
  - dostosowania metod, form i wymagań,
  - przyznanych zajęć o charakterze rewalidacyjnym lub/i resocjalizacyjnym;
- uzasadnienia, które z punktu widzenia analizy dokumentu, jest nieistotnym potwierdzeniem prawnym, przedstawionej diagnozy i zaleceń.

Dokonując analizy orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego należy:

- szczegółowo przeczytać orzeczenie, starając się zrozumieć i zaakceptować istnienie dysfunkcji, jakie reprezentuje uczeń − w

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

zrozumieniu wszystkich zawartych w nim pojęć może nam pomóc specjalista zatrudniony w rejonowej poradni p-p lub pedagog/psycholog szkolny;

- wypisać wszystkie mocne i dysfunkcyjne obszary pracy ucznia;
- wypisać zalecenia umieszczone w orzeczeniu, które muszą być uwzględnione w IPET.

Krok 2. − wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia

Na wielospecjalistyczną ocenę ucznia składają się:

- informacje przekazane przez rodziców,
- wiedza pochodząca z badań przeprowadzonych przez specjalistów pracujących w szkole,
- spostrzeżenia nauczycieli dotyczące funkcjonowania ucznia w szkole.

Dokonując wielospecjalistycznej oceny należy wziąć pod uwagę cztery czynniki:

1. Zaangażowanie ucznia w proces edukacji, na który składają się:

- sposób funkcjonowania ucznia na lekcji,
- stosunek do obowiązków szkolnych,
- poziom uwagi kierowanej i mimowolnej,
- zaangażowanie i wytrwałość w wykonanie powierzonych zadań o charakterze dydaktycznym i społecznym.

2. Radzenie sobie ze swoimi dysfunkcjami fizycznymi.

3. Relacje z rówieśnikami, których analiza zawiera:

- rolę grupową pełnioną w zespole klasowym,
- poziom i styl komunikacji interpersonalnej z rówieśnikami oraz dorosłymi,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

- reprezentowany sposób radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i rozwiązywania konfliktów.

4. Funkcjonowanie ucznia w środowisku domowym, biorąc pod uwagę:

- strukturę rodziny, w której wychowuje się uczeń,
- relacje i sposób odnoszenia się do siebie członków rodziny,
- postawy wychowawcze stosowane przez rodziców/opiekunów;
- atmosferę panującą w rodzinie ucznia;
- stosunek ucznia do obowiązków domowych.

Po dokonaniu analizy wszystkich czynników składających się na fizyczny, społeczny oraz intelektualny sposób funkcjonowania ucznia zarówno w szkole, jak i w domu, należy postawić cele, które będą realizowane poprzez zaplanowane zadania.

Cel, czyli do czego dążymy

Wyznaczając cele, zawsze musimy pamiętać o ich dwóch rodzajach. Pierwszym z nich jest cel terapeutyczny, którego zadaniem jest niwelowanie dysfunkcji, jakie reprezentuje uczeń. Drugi rodzaj stawianych celów to cele dydaktyczne, których zadaniem jest realizacja podstawy programowej. Cele te muszą się uzupełniać i być realizowane jednocześnie, choć wiodącym i uprzedzającym wszelkie działania dydaktyczne jest realizacja celów terapeutycznych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

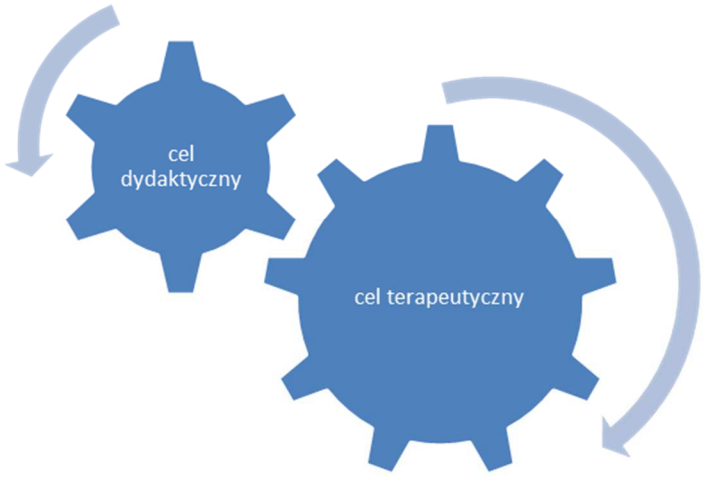

Przykład − przypadek Patryka

Patryk to uczeń, który w wyniku swej niepełnosprawności intelektualnej ma poważne problemy z:

- koncentracją uwagi,
- przekazem swojej wiedzy,
- czytaniem ze zrozumieniem.

Celem, który ma znaczenie nadrzędne i uprzedzające wobec pozostałych, jest wypracowanie z chłopcem umiejętności skupienia uwagi. Nie będzie on bowiem w stanie przyswoić sobie przekazywanych przez nauczycieli poleceń ani treści programowych, jeżeli nie nabędzie tej umiejętności.

Cele powinny się zazębiać, a sposób ich realizacji gwarantował jednoczesne:

- ćwiczenie umiejętności,
- niwelowanie dysfunkcji
- nabywanie wiedzy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Aby to zapewnić, potrzebne jest zaangażowanie i ścisła współpraca specjalistów i nauczycieli oraz podejmowanie zadań, które uzupełniają się i prowadzą do rozwoju ucznia.

Patryk podczas zajęć z terapeutą pedagogicznym uczy się czytania metodą osiemnastu struktur. Dzięki niej chłopiec jest w stanie samodzielnie przeczytać i zrozumieć prosty tekst. W ramach współpracy specjalisty z nauczycielami, terapeuta przygotowuje krótkie teksty na wybrane lekcje. Między innymi są to zadania i polecenia zapisane metodą, jaką Patryk pracuje podczas zajęć kompensacyjnych. Dzięki temu chłopiec może:

- samodzielnie pracować podczas lekcji,
- poczuć satysfakcję z własnych osiągnięć i zrozumieć sens swojej pracy podczas dodatkowych zajęć,
- wzmocnić motywację do dalszej pracy,
- podnieść swoją samoocenę i pozycję w grupie rówieśniczej.

Jak postawić cele, czyli co zrobić, by nie były sztuką dla sztuki

Aby cele mogły być rzeczywiście realizowane, nie może być ich zbyt wiele i nie powinny być one stawiane w zbyt ogólnej formie. Zarówno ze względu na ich przyszłą weryfikację, jak i uszczegółowienie konieczna jest ich operacjonalizacja, czyli przedstawienie w formie, która zaczyna się od stwierdzeń: uczeń wie, rozumie, potrafi. Spełnienie tego warunku ułatwia dobór zadań oraz umożliwia ich późniejszą ewaluację.

W przytoczonym przykładzie Patryka cele terapeutyczne mogą brzmieć następująco:

Uczeń:

- wie dlaczego należy śledzić polecenia nauczyciela,
- rozumie związek pomiędzy uważnym wysłuchaniem polecenia, a

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

poprawnością jego wykonania,

- potrafi skupić uwagę na prostym poleceniu wydawanym przez nauczyciela i je poprawnie wykonać.

Uwaga! Należy pamiętać o podstawie programowej

Stawiając cel dydaktyczny musimy pamiętać o tym, że wyznaczając go, realizujemy ogólną podstawę programową, której nie wolno modyfikować ani schodzić poza jej fundament.

Motywacja, czyli jak postawić cel, aby dziecku chciało się chcieć

Dzieci niepełnosprawne umysłowo, mają duże problemy z odpowiednim poziomem motywacji. Ponieważ ich możliwości poznawcze są ograniczone, zazwyczaj również motywacja do podejmowanych działań edukacyjnych jest poważnie ograniczona. Postawione cele mogą wzmacniać lub wręcz ją osłabiać. Dlatego też cele muszą być stawiane na właściwym poziomie, a ich osiąganie musi się odbywać w odpowiedniej perspektywie czasowej.

Zasada 1. − w granicach możliwości

Najważniejszy jest odpowiedni poziom trudności. Sprostanie postawionym celom, nie może być zbyt łatwe, ale również zbytnie utrudnienie ich realizacji może demotywować i uniemożliwiać wykonanie podporządkowanych im zadań. Prawidłowo postawiony cel powinien mieścić się granicach możliwości dziecka.

Zasada 2. − małymi krokami

Ponieważ dziecko upośledzone umysłowo nie jest w stanie w swych wyobrażeniach wybiegać do przodu, ważne jest również, aby

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

realizacja postawionych celów nie była zbyt odległa w czasie. Zasada małych kroków pozwala na dostrzeżenie przez dziecko i jego rodziców pozytywnych efektów pracy i odczucie satysfakcji z czynionych postępów.

Bez rodziców ani rusz, czyli jak współpracować ze środowiskiem domowym dziecka

Współpraca z rodzicami dziecka niepełnosprawnego umysłowo, jest ważnym czynnikiem w procesie jego nauki oraz socjalizacji. Ponieważ w przeważającej części to dom rodzinny ma wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny, jak i społeczny poprzez zaspokojenie wszystkich podstawowych jego potrzeb. Rodzice umożliwiają dziecku optymalny rozwój, dbając o zaspokojenie jego potrzeb fizjologicznych, poczucia bezpieczeństwa, przynależności i oparcia w trudnych chwilach. Dzieci niepełnosprawne umysłowo potrzebują świata przewidywalnego i poukładanego w dużo większym stopniu niż ich pełnosprawni rówieśnicy. Dlatego też współpraca z ich rodzicami powinna polegać na wymianie informacji przez udzielanie porad i wskazówek, które zapewnią realizację powyższych potrzeb.

Uwaga! Przesłanie do współpracy

Ja, nauczyciel i Ty, rodzicu mamy wspólny cel: zawiązanie koalicji na rzecz naszego dziecka – ucznia. Pomagajmy mu zrobić wszystko, aby wykorzystało maksimum swoich możliwości.

Co wtedy, gdy nie możemy się dogadać?

Współpraca z rodzicami dziecka upośledzonego nie zawsze jednak należy do łatwych. Niejednokrotnie rodzice dziecka niepełnosprawnego umysłowo są zaangażowani w proces wychowawczy z naszego punktu widzenia w sposób nie właściwy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Rodzice niepełnosprawni umysłowo

Problemem może być komunikacja z rodzicami/opiekunami, którzy również są niepełnosprawni umysłowo. Nie rozumieją oni poleceń oraz wskazań. Nie są również w stanie spełniać oczekiwań ze względu na własne ograniczenia umysłowe. Przy przekazywaniu im informacji należy pamiętać o używaniu prostej formy i używaniu krótkich zwrotów i słów, które są dla nich zrozumiałe. Najważniejsze informacje należy przekazywać im, wypunktowując je w formie pisemnej.

Niejednokrotnie rodziny, które składają się z osób niepełnosprawnych intelektualnie, mają swoich kuratorów sądowych. Ich zadaniem jest udzielanie wsparcia w zakresie funkcjonowania społecznego jej członkom. Współpraca z kuratorem może pomóc w egzekwowaniu stawianych przez szkołę wymagań.

Rodzice obojętni na los swego dziecka

Niemniej często rodzice, wobec dziecka które nie spełnia ich oczekiwań, stosują postawę nazywaną wrogą swobodą. Charakteryzuje się ona brakiem zainteresowania i zaangażowania z ich strony w proces wychowawczy dziecka. Funkcje opiekuńcza oraz socjalna wykonywane są w niewłaściwy sposób, a dziecko robi wrażenie zaniedbanego. Brakuje mu przyborów szkolnych, przychodzi do szkoły brudne, a nawet głodne. Aby wesprzeć rodzinę w akceptacji niepełnosprawności ich dziecka, należy używać wzmocnień pozytywnych, ukazując jego silne strony, chwaląc je przed rodzicami nawet za niewielkie osiągnięcia, umieszczając pozytywne uwagi w dzienniczku lub przekazując pozytywne informacje za pomocą sms-ów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Rodzic nadopiekuńczy

Zdarza się równie często, że rodzice stosują wobec swojego upośledzonego dziecka postawę, którą charakteryzuje kochająca kontrola. Przejawia się ona w nadopiekuńczości, przesadnej dbałości oraz wyręczaniu dziecka nawet w najprostszych, codziennych czynnościach. Takim rodzicom podczas indywidualnych spotkań należy zwracać uwagę na przejawy samodzielności ich dziecka oraz podkreślać jego realne możliwości. Należy również określić granice w funkcji opiekuńczej, jakich nie powinni przekraczać, na przykład niedopuszczalne jest stałe przebywanie rodzica w szkole podczas zajęć. Jednocześnie należy zapewnić opiekunów o należytej opiece ze strony nauczycieli nad ich dzieckiem.

Rodzic surowy i wymagający

Inna grupa rodziców to osoby, które nie mogą się pogodzić z niepełnosprawnością swojego dziecka. Reprezentują oni postawę wychowawczą nazywaną przez specjalistów wrogą kontrolą. Chcąc pracowitością nadrobić ułomność dziecka, stosują wobec niego przemoc psychiczną, a czasem również fizyczną, przymuszając w ten sposób do pracy, niekiedy ponad jego siły. Często jedynym sposobem pomocy takiemu uczniowi i jego rodzicom jest zasugerowanie wizyty u psychologa. Ma ona na celu terapię umożliwiającą zaakceptowanie stanu rzeczy i dostrzeżenie wartości dziecka. Jeżeli pomimo prób, sytuacja dziecka, wobec którego stosowana jest przemoc, nie ulega zmianie, nosi ono ślady przemocy, a jego zachowanie przejawia jej skutki, należy niezwłocznie powiadomić o tym organy ścigania − policję lub prokuraturę oraz przewodniczącego gminnego zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy. Takie postępowanie należy do obowiązków szkoły wynikających z prawa. Bagatelizowanie problemu jest jednoznaczne z zaniechaniem obowiązków służbowych i podlega karze przewidzianej przez Kodeks karny.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Satysfakcja ważny czynnik samooceny

Najczęściej dziecko upośledzone ma zaniżoną samoocenę. Pomimo starań rodziców i opiekunów czuje ono, że jest gorzej postrzegane od swoich rówieśników. Budzi to zdwojoną potrzebę odczuwania satysfakcji z własnych osiągnięć. Niejednokrotnie dziecko takie znajduje ją w działaniach nieakceptowanych społecznie − kradzieżach, prostytuowaniu się, przynależności do grup przestępczych. Aby temu zapobiec, należy stworzyć mu warunki do samorealizacji w sposób niebudzący obiekcji społecznych oraz prawnych. Dobrym pomysłem jest uczestnictwo dziecka upośledzonego umysłowo w zajęciach kół zainteresowań. Zwłaszcza te, które angażują w sferze fizycznej oraz wydobywają na światło dzienne jego uzdolnienia kierunkowe, są dla niego bardzo atrakcyjne. Poza tym, że pozwalają mu wykazać się, to zapewniają także przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej, co stanowi poważny czynnik ochronny przed zachowaniami dysfunkcyjnymi.

Dostosowanie do możliwości ucznia, czyli jakie zagrożenia

Elementem, który nastręcza nauczycielom najwięcej problemów w pracy z uczniem wymagającym wsparcia, jest dostosowanie wymagań, metod i form pracy do jego potrzeb oraz możliwości. Jest to czynnik, który budzi dużo kontrowersji i obaw z kilku powodów:

1. W opinii innych uczniów i ich rodziców wydaje się działaniem niesprawiedliwym.

Dlatego też dostosowanie wymagań należy rozpocząć od pedagogizacji wszystkich rodziców tworzących społeczność klasy, w której uczy się dziecko niepełnosprawne umysłowo. Podczas zebrania należy im uzmysłowić, że wartościami, do jakich wspólnie wychowujemy dzieci, jest altruizm oraz współpraca, nie zaś rywalizacja i „wyścig szczurów”. Podczas rozmowy należy zapewnić ich o indywidualnym podejściu do każdego dziecka oraz o tym, że praca nauczycieli ma na celu wydobycie jednostkowych prefedyspozycji każdego dziecka. Wprawdzie są one inne dla przyszłych prawników, a inne dla glazurników, ale zarówno w sytuacji tych pierwszych, jak i drugich, podejmowane działania

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

służą budowaniu wysokiej samooceny. Dlatego też dzieci muszą być oceniane indywidualnie za ich odrębne postępy i osiągnięcia. Jeżeli przekonamy do naszego sposobu oceniania rodziców, dużo łatwiej do jego słuszności przekonamy uczniów.

2. Budzi lęk nauczycieli przed wynikami egzaminu zewnętrznego, który jest realizowany z niewielkim uwzględnieniem niepełnosprawności ucznia.

Wspierając dziecko i dostosowując wymagania do możliwości, wzmacniamy równocześnie jego motywację do pracy i samoocenę. Dzięki temu w efekcie końcowym osiąga ono więcej niż gdyby zaniechać tego elementu terapii. Pomimo że uczeń niepełnosprawny intelektualnie nie osiągnie na egzaminie zewnętrznym rezultatów takich, jak jego pełnosprawni rówieśnicy, to jednak efekty jego pracy będą dużo wyższe.

Trzeba równocześnie pamiętać, że dostosowując wymagania, wzmacniamy również motywację uczniów pełnosprawnych. W przeciwnym razie na tle swoich upośledzonych kolegów lub koleżanek nie musieliby wykazywać się zaangażowaniem w pracę, a przez to nie byliby stymulowani do wysiłku umysłowego na miarę swoich możliwości.

3. Jego realizacja sprawia trudność nauczycielom w wieloosobowej klasie.

Dostosowując wymagania nie można zmieniać treści programowych ani schodzić poza ich próg. Trudno również opisywać indywidualnie dla każdego ucznia wymagającego wsparcia sposoby realizacji każdej treści programowej, tym bardziej, że w klasie uczniów takich jest zazwyczaj kilkoro. Dlatego każdy nauczyciel powinien zastanowić się nad pewnymi ogólnymi zasadami, które będzie stosował do wybranego dziecka. Aby ułatwić to poszczególnym przedmiotowcom można przygotować zestaw zaleceń, spośród których wybiorą te najwłaściwsze dla danego ucznia.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pracować dodatkowo nie znaczy ponad siły

Każde dziecko niepełnosprawne umysłowo powinno uczęszczać na dodatkowe zajęcia kompensacyjne i wyrównawcze. Przydzielając je należy jednak pamiętać, że aby uczeń mógł zaabsorbować przekazywane podczas nich treści, musi mieć czas na relaks. Przepracowane dziecko nie przyswaja wiedzy, a zmęczenie wpływa demotywująco na podejmowane przez nie działania. Dlatego dodatkowe zajęcia przewidziane dla ucznia niepełnosprawnego umysłowo muszą ograniczać się do dwóch, a najwyżej trzech tygodniowo. Pod uwagę trzeba równocześnie brać zajęcia o charakterze rewalidacyjnym lub/i resocjalizacyjnym realizowane zazwyczaj poza szkołą, które w naturalny sposób zwiększają pulę zajęć obowiązkowych.

Uwaga! Konieczna wyrozumiałość i akceptacja

W pracy z uczniem niepełnosprawnym należy mieć wiele wyrozumiałości. Trzeba też pamiętać, że jego ograniczenia − często niełatwe do zaakceptowania i utrudniające codzienne zajęcia − nie są wynikiem złej woli, a jedynie niezawinionej niepełnosprawności.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Zalecenia do dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim

- Zmniejszenie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań.
- Omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopni trudności.
- Wydłużenie czasu na odpowiedź, wykonanie poleceń oraz zadań.
- Pozostawienie większej ilości czasu na przyswojenie sobie wiedzy i umiejętności.
- Dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpowiedź.
- Zapewnienie możliwości wykonania większej ilości ćwiczeń, dla opanowania przez ucznia danej sprawności, np. w liczeniu.
- Umożliwienie wysłuchania lektury czytanej, np. przez rodzica lub w formie audio.
- Wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych, wizualnych, np. w postaci planszy, tabeli, metaplanu.
- Odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego lub do konkretu, np. graficznego przedstawiania treści zadań.
- Formułowanie pytań oraz poleceń w formie zdań o prostej konstrukcji odwołujących się do przykładów bliskich dziecku.
- Częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy, udzielanie mu wskazań werbalnych i pozawerbalnych o charakterze wzmocnień pozytywnych.
- Zmniejszenie wymagań w wypowiadaniu się na określony temat, ograniczenie odpowiedzi do kilku krótkich, prostych zdań.
- Zmniejszenie partii materiału do zrealizowania w domu na tyle, aby dziecko było w stanie samodzielnie wykonać zadanie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

- Określenie kryteriów przez stawianie podstawowych pytań, na które uczeń musi znaleźć odpowiedź czytając dany materiał lub ucząc się go samodzielnie.
- Zwielokrotnienie działań mających na celu omówienie, tłumaczenie i wyjaśnienie zasad i reguł gier, ciągłe ich przypominanie.
- Wspieranie ucznia w wyborze tematu pracy plastycznej i technicznej.
- Liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia.

Podstawa prawna:

- Rozporządzenie ministra edukacji narodowej z 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r. poz. 532).
- Rozporządzenia ministra edukacji narodowej z 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U. nr 228, poz. 1490 ze zm.).
- Ustawa z 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 125, poz. 842).
- Rozporządzenie ministra edukacji narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego z 7 października 2009 r. (Dz.U. nr 168, poz. 1324 ze zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole

Kierownik centrum wydawniczego: Julita Lewandowska-Tomasiuk

Wydawca: Paulina Krzyżanowska

Redaktor: Katarzyna Krysztofiak

Koordynator produkcji: Mariusz Jezierski

Korekta: Zespół

ISBN: 978-83-269-2380-7

Zdjęcia pochodzą z:

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z .o.o.

03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a

Tel. 22 518 29 29, faks 22 617 60 10, e-mail: *kkrysztofiak@wip.pl*

NIP: 526-19-92-256

Numer KRS: 0000098264 – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, Sąd Gospodarczy

XIII Wydział Gospodarczy Rejestrowy. Wysokość kapitału zakładowego: 200.000 zł

Copyright by Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

Warszawa 2013

„Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z nowym rozporządzeniem" wraz z przysługującym Czytelnikom innymi elementami dostępnymi w subskrypcji (e-letter, strona www i inne) chronione są prawem autorskim. Przedruk materiałów opublikowanych w „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z nowym rozporządzeniem" oraz w innych dostępnych elementach subskrypcji – bez zgody wydawcy – jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło.

Publikacja „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z nowym rozporządzeniem" została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności i wykorzystaniem wysokich kwalifikacji „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z nowym rozporządzeniem" oraz w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówki, porady i interpretacje nie mają charakteru porady prawnej. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Publikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym redakcja nie może ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w publikacji „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z nowym rozporządzeniem" lub w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przykładów.

Wydawca nie odpowiada za treść zamieszczonej reklamy; ma prawo odmówić zamieszczenia reklamy, jeżeli jej treść lub forma są sprzeczne z linią programową bądź charakterem publikacji oraz interesem Wydawnictwa Wiedza i Praktyka.

Centrum Obsługi Klienta:
Tel: 22 518 29 29
e-mail: cok@wip.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 3654993A35616432